

Liselerarası Badminton Müsabakalarına Katılan Sporcu-Öğrencilerin Spora Katılım Motivasyonlarının Belirlenmesi

Levent İLHAN¹, Eylem GENCER²

¹Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

²Ahi Evran Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Araştırma Makalesi

Öz

Bu araştırmanın amacı liseler arası badminton müsabakalarına katılan sporcu öğrencilerin spora katılım motivasyonlarını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda 2008-2009 eğitim öğretim yılında Ankara ilinde liseler arası düzenlenen ve erkeklerde 9, kızlarda 8 lisenin katıldığı şampiyonada, 78 (42 erkek, 36 kız) sporcuya, spora katılımlarının sebeplerini belirlemek üzere 30 maddeden ve 8 alt boyuttan oluşan Spora Katılım Güdüsü Ölçeği (Participation of Motivation Questionnaire=PMQ) uygulanmıştır. Envanterin güvenilirliği için hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı toplam ölçek için .90 olarak bulunmuştur. Ölçekten elde edilen veriler, frekans ve yüzdelerle açıklanmış ve yorumlanmıştır. Spora katılım güdülenmesinde cinsiyet farklılığını test etmek için "t testi" kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık için .05 anlamlılık düzeyi seçilmiştir. Araştırma grubunun katılım güdülerini, PMQ'da yer alan alt boyutlar bazında puan ortalamaları incelendiğinde kızlarda en önemli faktörün, "hareket/aktif olma" (1,12±0,25), erkeklerde ise takım üyeliği/ruhu (1,16±0,31) olarak bulunmuştur. Tüm genel faktör ortalamaları cinsiyet değişkenine göre karşılaştırıldığında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür (p>0.05).

Anahtar kelimeler: Okul sporları, badminton, spora katılım motivasyonu

Determination of Participation Motivation of High School Athlete-Students that Participated in Badminton Competition

Abstract

The purpose of this research is to determine the motivation of participate in sports of high school athlete-students participated in badminton competition. Participation of Motivation Questionnaire (PMQ) was used to gather data. The research was applied in badminton championship among high school athlete-students in 2008-2009 academic year in Ankara where 9 high school in males and 8 high school in females participated in. The data were analyzed by using the technique independent samples t test. 0.05 was chosen for the statistical significance. Results showed that the prior causes of motivation in females are "to do something that they are good at" , "to wish to improve their skills", "to love moving". The prior causes of motivation in males are "to wish to rise in their branch", to love competition and winning". According to sub-dimension of PMQ it is "being active" the most motivation factor in participating in females (1,12±0,25) and "team membership/spirit" in males (1,16±0,31). There is no significant differences between males and females according to all general factors means ($p>0.05$).

Keywords: School sports, badminton, motivation of sports participation

Giriş

Spor, bireylerin bedensel, motorsal ve zihinsel performanslarını ortaya koydukları bireysel ve toplumsal bir olgudur. Spora başlamayı ve sonraki süreçte sportif başarıyı etkileyen temel öğelerin başında bireyin spora katılım motivasyonu gelmektedir.

"Çaba ve gayreti harekete geçiren" anlamında kullanılan motivasyon kelimesinin kelime köküne inildiğinde; "motive" hareket oluşturan, itici-hareket ettirici sebep, etken, yapan, neden; "motivate" sevk etmek, iletmek, harekete geçirmek anlamlarını içerir (Konter, 1995; Palmer, 1993; Raffini, 1993; Wakefield, 1996).

Motivasyona bireyin ihtiyaçları, ilgileri, merakları gibi içsel süreçler yada ödül, baskı, ceza gibi dışsal ve çevresel etmenler neden olabilir. Bazı kişiler içsel nedenlerle bazıları ise dışsal nedenlerle daha kolay motive olurlar. Dış ve iç motivasyon, psikologlar ve kuramcılar tarafından tanımlanan insan motivasyonunun iki tipidir (Malone ve Lepper, 1997). Dış motivasyon fark edilir ödüllere itimat ederken, iç motivasyon onun sahip olduğu amaç için aktivite üstlenmek olarak tanımlanabilir. Bireyler, kendilerini hem yeterli hem de denetimde hissettiklerinde yada kendi kendilerine karar verdikleri durumlarda içsel olarak motive olmaya yönelirler (Dweck,1986; Good ve Brophy, 1994).

İçsel motivasyonda birey kendi ihtiyaçlarını karşılamak, merakını gidermek yada yaptığı isten zevk aldığı için belli bir eylemde bulunur. Dıştan motivasyonda ise birey dışarıdan bir ödül almak, ceza almamak, başkalarının hoşuna gitmek yada başkalarını memnun etmek için eylemde bulunur (Ercan, 2001).

Leblanc ve Dickson'a (2005) göre, bireylerin spora yönelme nedenlerini anlamak kolay değildir. Bunun sebebi bireylerin spor yapmak için birçok farklı motivasyona sahip olmaları ve bu motivasyonların günden güne değişiklik göstermesidir. Özellikle çocuk ve gençlerin spor yapmalarını sürdürmeleri bakımından ailelerin ve antrenörlerin bu motivasyon kaynaklarını bilmesi gerekmektedir.

Spora katılım güdüsü ile ilgili yapılan ilk çalışmalar, beceri gelişimi ve öğrenimi, eğlence, fiziksel zindelik, arkadaş edinme ve başarmanın spora katılımı etkileyen en önemli nedenler olduğunu ortaya koymuştur. Belirtilen katılım motivasyonu araştırma gruplarının yaş düzeylerine, sosyo-ekonomik profillerine yada spor branşlarına göre değişkenlik gösterebilmektedir. Bunu yanında özellikle, gençlerin spora yönelmelerinde en çok vurgulanan motivasyon kaynaklarının başında genelde hoş vakit geçirme, yeteneklerini geliştirme ve eğlenme gibi faktörlerin olduğu bildirilmektedir (Hasırcı, 2000; Konter 1995).

Okullarda ve okul dışında yapılan spor faaliyetlerinin gerisinde, gençleri bu faaliyetlere motive eden faktörlerin belirlenmesi başta aileler, öğretmenler ve antrenörler için önemli görülmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı liselerarası badminton müsabakalarına katılan sporcu-öğrencilerin spora katılım motivasyonlarını belirlemektir.

Yöntem

Araştırma grubu, 2008-2009 eğitim öğretim yılında Ankara ilinde liseler arası düzenlenen ve erkeklerde 9, kızlarda 8 lisenin katıldığı şampiyonaya, okullarını temsilen katılan 78 (42 erkek, 36 kız) sporcu öğrencidir.

Sporcu öğrencilerin, katılım sebeplerini belirlemek üzere 30 maddeden ve 8 alt boyuttan oluşan Spora Katılım Güdüsü Ölçeği (Participation of Motivation Questionnaire=PMQ) uygulanmıştır. Envanterin güvenilirliği için hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı toplam ölçek için .90 olarak bulunmuştur

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan (PMQ) Gill, Gross ve Huddleston (1983) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması Çelebi tarafından envanterin geçerlik ve güvenilirlik çalışması Oyar, Aşçı, Çelebi ve Mülazımoğlu (2001) tarafından yapılmıştır. Katılımcının spor ve egzersize katılımında hangi sebebin ne kadar etkili olduğunu ortaya çıkarmak için "çok önemli (1)", "az önemli (2)" ve "hiç önemli değil (3)" şeklinde değerlendirilen ölçek, 30 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten elde edilen düşük değerler o maddenin daha önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Spora katılım güdülenmesinde elde edilen verilerin puan ortalamaları bulunmuş cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için Independent Samples t-test analizi yapılmıştır. İstatistiksel anlamlılık için .05 anlamlılık düzeyi seçilmiştir.

Bulgular

Tablo 1. Araştırma Grubunun Katılım Motivasyonları Alt Boyutlarının Ortalamaları

Alt Boyutlar	N	Ortalama	SS
Beceri Gelişimi	78	1,25	0,29
Takım Üyeliği/Ruhu	78	1,17	0,27
Eğlence	78	1,36	0,33
Başarı/Statü	78	1,37	0,32
Fiziksel Uygunluk/Enerji Harcama	78	1,31	0,29
Yarışma	78	1,30	0,30
Hareket /Aktif Olma	78	1,22	0,31
Arkadaşlık	78	1,32	0,32

Tablo 1’de alt boyutlar incelendiğinde araştırma grubundaki sporcu öğrencilerin katılım motivasyonlarına ilişkin en önemli faktör ortalama puanı $1,17\pm 0,27$ olan “Takım Üyeliği/Ruhu” birinci sıradadır, bunun ardından sırasıyla “Hareket /Aktif Olma” ($1,22\pm 0,31$), “Beceri Gelişimi” ($1,25\pm 0,29$), “Yarışma” ($1,30\pm 0,30$), Fiziksel Uygunluk/Enerji Harcama ($1,31\pm 0,29$), Arkadaşlık ($1,32\pm 0,32$), Eğlence ($1,36\pm 0,33$) olarak belirlenmiştir. En önemsiz motivasyon faktör ise “Başarı/Statü” alt boyutu ($1,37\pm 0,32$) olarak bulunmuştur.

Tablo 2. Araştırma grubunun cinsiyet değişkenine göre spora katılım motivasyonları alt boyutları puan ortalamaları t testi sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	Ortalama	SS	SD	t	p																																																																																
Beceri Gelişimi	Kız	36	1,27	0,32	76	1,42	0,23																																																																																
	Erkek	42	1,22	0,29				Takım Üyeliği/Ruhu	Kız	36	1,19	0,34	76	0,53	0,79	Erkek	42	1,16	0,31	Eğlence	Kız	36	1,33	0,31	76	1,52	0,18	Erkek	42	1,38	0,34	Başarı/Statü	Kız	36	1,39	0,35	76	1,58	0,27	Erkek	42	1,34	0,29	Fiziksel Uygunluk/ Enerji Harcama	Kız	36	1,33	0,31	76	0,82	0,34	Erkek	42	1,29	0,27	Yarışma	Kız	36	1,32	0,30	76	1,32	0,43	Erkek	42	1,27	0,22	Hareket/Aktif Olma	Kız	36	1,12	0,25	76	1,92	0,09	Erkek	42	1,29	0,37	Arkadaşlık	Kız	36	1,33	0,31	76	0,61	0,72
Takım Üyeliği/Ruhu	Kız	36	1,19	0,34	76	0,53	0,79																																																																																
	Erkek	42	1,16	0,31				Eğlence	Kız	36	1,33	0,31	76	1,52	0,18	Erkek	42	1,38	0,34	Başarı/Statü	Kız	36	1,39	0,35	76	1,58	0,27	Erkek	42	1,34	0,29	Fiziksel Uygunluk/ Enerji Harcama	Kız	36	1,33	0,31	76	0,82	0,34	Erkek	42	1,29	0,27	Yarışma	Kız	36	1,32	0,30	76	1,32	0,43	Erkek	42	1,27	0,22	Hareket/Aktif Olma	Kız	36	1,12	0,25	76	1,92	0,09	Erkek	42	1,29	0,37	Arkadaşlık	Kız	36	1,33	0,31	76	0,61	0,72	Erkek	42	1,30	0,32								
Eğlence	Kız	36	1,33	0,31	76	1,52	0,18																																																																																
	Erkek	42	1,38	0,34				Başarı/Statü	Kız	36	1,39	0,35	76	1,58	0,27	Erkek	42	1,34	0,29	Fiziksel Uygunluk/ Enerji Harcama	Kız	36	1,33	0,31	76	0,82	0,34	Erkek	42	1,29	0,27	Yarışma	Kız	36	1,32	0,30	76	1,32	0,43	Erkek	42	1,27	0,22	Hareket/Aktif Olma	Kız	36	1,12	0,25	76	1,92	0,09	Erkek	42	1,29	0,37	Arkadaşlık	Kız	36	1,33	0,31	76	0,61	0,72	Erkek	42	1,30	0,32																				
Başarı/Statü	Kız	36	1,39	0,35	76	1,58	0,27																																																																																
	Erkek	42	1,34	0,29				Fiziksel Uygunluk/ Enerji Harcama	Kız	36	1,33	0,31	76	0,82	0,34	Erkek	42	1,29	0,27	Yarışma	Kız	36	1,32	0,30	76	1,32	0,43	Erkek	42	1,27	0,22	Hareket/Aktif Olma	Kız	36	1,12	0,25	76	1,92	0,09	Erkek	42	1,29	0,37	Arkadaşlık	Kız	36	1,33	0,31	76	0,61	0,72	Erkek	42	1,30	0,32																																
Fiziksel Uygunluk/ Enerji Harcama	Kız	36	1,33	0,31	76	0,82	0,34																																																																																
	Erkek	42	1,29	0,27				Yarışma	Kız	36	1,32	0,30	76	1,32	0,43	Erkek	42	1,27	0,22	Hareket/Aktif Olma	Kız	36	1,12	0,25	76	1,92	0,09	Erkek	42	1,29	0,37	Arkadaşlık	Kız	36	1,33	0,31	76	0,61	0,72	Erkek	42	1,30	0,32																																												
Yarışma	Kız	36	1,32	0,30	76	1,32	0,43																																																																																
	Erkek	42	1,27	0,22				Hareket/Aktif Olma	Kız	36	1,12	0,25	76	1,92	0,09	Erkek	42	1,29	0,37	Arkadaşlık	Kız	36	1,33	0,31	76	0,61	0,72	Erkek	42	1,30	0,32																																																								
Hareket/Aktif Olma	Kız	36	1,12	0,25	76	1,92	0,09																																																																																
	Erkek	42	1,29	0,37				Arkadaşlık	Kız	36	1,33	0,31	76	0,61	0,72	Erkek	42	1,30	0,32																																																																				
Arkadaşlık	Kız	36	1,33	0,31	76	0,61	0,72																																																																																
	Erkek	42	1,30	0,32																																																																																			

Tablo 2, incelendiğinde araştırma grubunun spora katılım motivasyonlarında cinsiyet farklılığını test etmek için yapılan t testi sonuçlarına göre kız ve erkek sporcu-öğrenciler arasında spora katılım motivasyonunun tüm alt boyutları bakımından bir farklılaşma olmadığı belirlenmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Liselerarası badminton müsabakalarına katılan sporcu-öğrencilerin spora katılım motivasyonlarını belirlemek amacıyla yapılan araştırmanın bulgularına göre, grubun katılım motivasyonları alt boyutları incelendiğinde araştırma grubundaki sporcu öğrencilerin katılım motivasyonlarına ilişkin en önemli faktör, ortalama puanı $1,17\pm 0,27$ olan “Takım Üyeliği/Ruhu” birinci sıradadır, bunun ardından sırasıyla “Hareket /Aktif Olma” ($1,22\pm 0,31$), “Beceri Gelişimi” ($1,25\pm 0,29$), “Yarışma” ($1,30\pm 0,30$), Fiziksel Uygunluk/Enerji Harcama ($1,31\pm 0,29$), Arkadaşlık ($1,32\pm 0,32$), Eğlence ($1,36\pm 0,33$) olarak belirlenmiştir. Motivasyonel faktörler sıralamasının en sonunda ise “Başarı/Statü” alt boyutunun ($1,37\pm 0,32$) yer aldığı bulunmuştur

Seefeldt, Ewing ve Walk (1992) yapmış oldukları bir araştırmada yaşları 10 ile 18 arasında değişen 26000 öğrenciye niçin spor yaptıklarını, niçin sporu bıraktıklarını ve kazanma konusunda ne duyumsadıklarını sormuştur. Bu çalışmaya göre eğlenmek spor yapmak için temel bir neden, eğlence yoksunluğu sporu bırakmak birincil bir neden oluşturmaktadır. Buna paralel olarak Stillwell ve Willgoose (1997), Barber, Sukhi ve White (1999) yapmış olduğu araştırmalarda da bireylerin spora katılım motivasyonlarının başında eğlenmek geldiği bulunmuştur. Buna karşın araştırmada “Eğlence” alt boyutunun, “Başarı/Statü” alt boyutundan önce motivasyon kaynakları sıralamasına son sıralarda yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu anlamda araştırma grubunun yaptıkları sporun eğlence alt boyutunu son sıralarda değerlendirmeleri, seçilen spor branşı ile ilgili olabileceği gibi kültürel öğeler yada ihtiyaçların farklılaşması şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma grubunun spora katılım motivasyonlarında kız ve erkek sporcu-öğrenciler arasında spora katılım motivasyonunun tüm alt boyutları bakımından bir farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Belirlenen bu benzerlik, araştırma grubundaki kız ve erkek lise öğrencilerinin birbirlerine yakın motivasyon kaynaklarıyla badminton sporu yaptıklarının bir göstergesidir.

Araştırmanın veri toplama aracının alt boyutları içsel ve dışsal motivasyon kaynaklarından oluşan bir bütündür. Deci ve Ryan (1985) tarafından ortaya konulan, hür irade kuramına göre, motivasyonun üç alt boyutu vardır ve kendini gerçekleştirme sürecinde ortaya çıkmaktadır. Bu öğelerden ilki içsel motivasyondur. İçsel motivasyonda, bireyi öğrenmeye duyulan merak, başarmanın verdiği haz gibi içsel faktörler yönlendirmektedir (Deci ve Ryan 1985; Harter 1981; Lepper 1988). İkinci alt boyut olan dışsal motivasyonda, bireyin diğer bireylerden takdir almak, onların eleştirilerinden kaçınmak, ödül kazanmak gibi dışsal kaynaklı etmenlerin harekete geçirdiği belirtilmektedir. Üçüncü alt boyut ise, motivasyonun olmamasıdır. Motivasyonun olmaması durumu bireyin kendi eylemleri ile eylemlerinin sonuçları arasındaki bağlantıyı algılayamadığında gerçekleşir (Reeve, 2004). Bu durumda araştırmaya katılan lise düzeyindeki sporcu öğrencilerin motivasyonsuzluk boyutunda herhangi bir bulgu olmasa da iç ve dış kaynaklarının tamamında yüksek düzeyde motivasyona sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çocuk ve gençlerin spora katılımını artırmak yönünde spor eğitim politikalarının geliştirilmesi bakımından en önemli verilerden birinin de spora katılımın arkasında yatan motivasyonel faktörlerin dikkate alınmasıdır. Özellikle okul sporlarının, çocuk ve gençlerin sporla tanışmasını sağlaması, hareketli bir hayatı alışkanlık haline getirmeleri için bir potansiyele sahip olması özelliği dikkate alındığında, hızla gelişen ve değişen dünyada çocuk ve gençlerin yönelimlerinin de değişebileceği unutulmamalıdır. Bu motivasyonel faktörlerin düzenli olarak belirlenmesi, spor eğitim politikaların bu doğrultuda şekillendirilmesi ideal bir yaklaşım olarak benimsenmelidir.

Kaynaklar

- Barber, H., Sukhi, H. ve White, S. A.** (1999). The influence of parent-coaches on participant motivation and competitive anxiety in youth sport participants. *Journal of Sport Behavior*, 22(2), 162-181.
- Deci, E. L. ve Ryan, R. M.** (1985). *Intrinsic motivation and selfdetermination in human behavior*. New York: Plenum Press.
- Dweck, C. S.** (1986). Motivational processes affecting learning. *American Psychologist*, 41(10), 1040-1048.
- Ercan, L.** (2001). *Motivasyon-güdülenme, sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Good, T. L. ve Brophy, J.** (1994). *Looking in classrooms*. New York: HarperCollins.
- Gill D. L., Gross J. B. ve Huddleston, S.** (1983). Participation motivation in young sports. *International Journal of Sport Psychology*, 14, 1-14.
- Gill, K. ve Overdorf, V.** (1994). Incentives to exercise in younger and older women. *Journal of Sport Behavior*, 17, 87-89.
- Harter, S.** (1981). A new self-report scale of intrinsic versus extrinsic orientation in the classroom: Motivational and informational components. *Developmental Psychology*, 17, 300-312.
- Hasırcı, S.** (2000). *Sporda denetim odağı*. İzmir: Bağırhan Yayımevi.
- Koivula, N.** (1999). Sport participation: Differences in motivation and actual participation due to gender typing. *Journal of Sport Behavior*, 22, 360-381.
- Konter, E.** (1995). *Sporda motivasyon*. İzmir: Saray Yayınları.
- Leblanc, J. ve Dickson, L.** (2005). *Çocuklar ve spor*. Ankara: Bağırhan Yayımevi,
- Lepper, M. R.** (1988). Motivational considerations in the study of instruction. *Cognition and Instruction*. 5(4), 289-309.
- Malone, T. ve Lepper, M.** (1997). *Making learning fun: A taxonomy of intrinsic motivation of learning*. NJ: McGraw-Hill.
- Oyar, Z. B., Aşçı, H. F., Çelebi, M. ve Mülazımoğlu, Ö.** (2001). Spora katılım güdüsü ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *H.Ü. Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 21-23.
- Palmer, J. M.** (1993). *Performans değerlendirmeleri: Kişisel gelişim ve yönetim dizisi*. İstanbul: Rota Yayınları.
- Raffini, J.** (1993). *Winners without losers: Structures and strategies for increasing student motivation to learn*. Boston: Allyn and Bacon.
- Reeve, J. M.** (2004). *Understanding motivation and emotion*. USA: John Wiley ve Sons.
- Seefeldt, V., Ewing, M. ve Walk, S. E.** (1992). *An overview of youth sports*. Washington: DC.
- Stilwell, J. L. ve Willgoose, C. E.** (1997). *The physical education curriculum*. Boston: Allyn and Bacon.
- Wakefield, J.** (1996). *Educational Psychology: Learning To Be A Problem Solver*. Boston: Houghton Mifflin.